

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ทรัพยากรมนุษย์ ถือเป็นปัจจัยสำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมหรืองานใดๆ ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ในการกระทำหรือผลักดันให้สำเร็จลุล่วง การที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุที่ว่าคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ขึ้นอยู่กับการศึกษา ดังนั้นรัฐจึงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้วยการวางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง เพื่อพัฒนาคนให้พร้อมที่จะเผชิญกับวิถีชีวิตและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมในอนาคต สังคมปัจจุบันจึงเร่งการพัฒนาคุณภาพของคนทุกคนโดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความรู้มีคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพของแต่ละคนอย่างเต็มที่ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษในประเทศไทย ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน ให้รัฐจัดการศึกษาให้กับคนในชาติทุกคนทุกกลุ่มไม่ว่าเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาส โดยระบุไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และในมาตรา 5 (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 28 ก) คนพิการมีสิทธิทางการศึกษาดังนี้ คือ “ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น” โดยคณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อรับการศึกษา ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการได้รับการศึกษาพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก 9) บุคคลพิการซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนรวมทั้งเด็กพิเศษได้รับการศึกษา ทำให้เด็กพิเศษมีโอกาสเข้าสู่ระบบโรงเรียนมากขึ้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

เด็กออทิสติก จัดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งใน 9 ประเภทดังกล่าว ที่มีความบกพร่องของพัฒนาการ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านพฤติกรรม เนื่องจากมีความผิดปกติในสมอง เด็กแต่ละคนมักมีความบกพร่องหลายด้านร่วมกัน ทางทางแพทย์จึงจัดโรคนี้อยู่ในกลุ่ม Pervasive Developmental Disorder หรือเรียกสั้นๆ ว่า PDD แต่ภายหลังพบว่าเด็กแต่ละคนมีระดับความรุนแรงของโรคแตกต่างกันค่อนข้างมากจึงนิยมเรียกโรคนี้ออกทิสติกสเปกตรัม (Autistic Spectrum) (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545; ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545; อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545; นิรมล พจกันสุนทร, 2546; อัญชลี สารรัตน์, 2549; Jennifer et al., 2004) โดยมีความบกพร่องหลักอยู่ที่การเชื่อมต่อระหว่างความรู้สึกอารมณ์ หรือความต้องการกับการสั่งการของกล้ามเนื้อ ทำให้พฤติกรรมการแสดงออกทั้งร่างกายหรือคำพูดปราศจากเจตนาเป็นตัวกำกับ จึงมีลักษณะซ้ำซากเสเปะปะ ความบกพร่องอยู่ที่การรับรู้สิ่งเร้าทำให้เด็กรู้สึกต่อสิ่งเร้าแตกต่างจากที่ผู้อื่นรู้สึก และมีปัญหาการประมวลข้อมูล (การทำความเข้าใจ) ผ่านการได้ยินและการมองเห็นทำให้เด็กไม่เข้าใจภาพที่มองเห็นและเสียงที่ได้ยิน รวมทั้งปัญหาการวางแผนสั่งการกล้ามเนื้อ (พุทธิตา (นามปากกา), 2550)

ปัจจุบันประเทศไทยมีแนวโน้มอุบัติการณ์ของภาวะออทิสซึมเพิ่มขึ้น และมีการวินิจฉัยออทิสติกได้ครอบคลุมมากขึ้น เพ็ญแข ลิมศิลา (2545) ศึกษาการวินิจฉัยออทิสติกและสถิติอุบัติการณ์ของภาวะออทิสซึมโดยใช้เกณฑ์ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกันพบว่ามียุติออทิสติก 4 หรือ 5 คน ในประชากรเด็ก 10,000 คน หากใช้เกณฑ์ "ออทิสติกสเปกตรัม" จะสามารถวินิจฉัยได้ในขณะที่เด็กมีอายุน้อยกว่า 1 ปี จากการใช้นี้เกณฑ์ดังกล่าวทำให้พบว่า มีอุบัติการณ์เพิ่มขึ้นเป็น 21 คน ในประชากรเด็ก 10,000 คน ส่วนเด็กที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นกลุ่มอาการแอสเพอร์เกอร์ (Asperger's Syndrome) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของภาวะออทิสซึมที่มีอาการไม่รุนแรงจะมีอุบัติการณ์เพิ่มขึ้นเป็น 36 คน ในประชากรเด็ก 10,000 คน ซึ่งเท่าๆ กับที่พบในต่างประเทศ และคาดการณ์ได้ว่าอุบัติการณ์น่าจะเพิ่มขึ้น (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) โดยส่วนหนึ่งสามารถเข้าเรียนในระบบมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2548) สำรวจข้อมูลนักเรียนออทิสติกในปีการศึกษา 2542 จนถึงปีการศึกษา 2547 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1,375 คน เป็น 3,779 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.4 และมีเด็กออทิสติกเข้าเรียนในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมในปีการศึกษา 2547 จำนวน 518 คน

จำนวนเด็กออทิสติกที่เข้าสู่ระบบโรงเรียนมากขึ้นเหล่านี้ พบว่ายังมีความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคมอันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) และพบว่าเด็กออทิสติกที่เข้าโรงเรียนเรียนรวมมักจะไม่สามารถประสบความสำเร็จ เนื่องจากการขาดทักษะทางสังคมเป็นปัญหาหลัก (ดารณี อุทัยรัตนกิจ, 2545) โดยจะขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวหรือบุคคลรอบข้าง มีขอบเขตจำกัดในการแสดงออกทางสีหน้าและสื่ออารมณ์ ขาดกระบวนการคิดที่เป็นนามธรรม และการไม่สามารถสร้างสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เกิดความยุ่งยากต่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น การริเริ่มปฏิสัมพันธ์ การกล่าวสวัสดิการ การเรียกชื่อเพื่อน การกล่าวลา การเข้าไปขอและแบ่งปัน การสบตามองหน้า การแบ่งปันของเล่น การแสดงความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน การรู้สึกมีส่วนร่วมและความสนใจในผู้อื่น การให้ การยอมรับ การแสดงความคิดเห็น การผลัดเปลี่ยนกันเล่น การถามเพื่อขอความช่วยเหลือ ซึ่งนักเรียนออทิสติกแต่ละคนจะมีแบบแผนทางสังคมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับความบกพร่อง (Greene, 2001) จากพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียนออทิสติกไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) ส่งผลให้ขาดเพื่อน มีปัญหาในการปรับตัว ก่อให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขาดโอกาสใน

การเรียนรู้สิ่งต่างๆ และพบว่านักเรียนออทิสติกเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นความสับสนยุ่งยากและรุนแรงขึ้น จนกระทั่งต้องใช้ยาบำบัดเพื่อจัดการเกี่ยวกับความกดดันและความกังวล

ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อนักเรียนออทิสติกที่เรียนร่วมใน โรงเรียนปกติ จึงต้องเกี่ยวข้องกับการบูรณาการทั้งทางด้านสังคมและการเรียนของนักเรียนปกติและนักเรียนออทิสติก เพื่อให้เรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยการกำหนดหลักสูตรที่ไม่ควรเน้นเฉพาะด้านวิชาการ แต่ควรจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ (ผดุง อารยะวิญญู, 2546) ปีคหลักความต้องการจำเป็นของผู้เรียนเป็นหลัก ให้นักเรียนออทิสติกใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กปกติได้ โดยคำนึงถึงหลักของสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และการยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามความเชื่อพื้นฐานที่ว่านักเรียนออทิสติกมีความเหมือนเด็กปกติมากกว่าความแตกต่าง (คาร์ณี อุทัยรัตนกิจ, 2545) ตลอดจนการเลือกรูปแบบการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละคน จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเด็กพิเศษอย่างแท้จริง

ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่สังคมเล็กๆ อันได้แก่ ครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน อาชีพ ชุมชน ประเทศ จนกระทั่งสังคมโลก ที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันโดยอาศัยทักษะทางสังคม (ศรีกิตลยา พึ่งแสงศรี, 2539) ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (Cook, 1996) คนที่จะประสบความสำเร็จได้ นอกจากมีความสามารถในการทำงาน จำเป็นต้องมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นอย่างมีความสุข นั่นก็คือการมีทักษะทางสังคมสูงนั่นเอง ทักษะทางสังคมมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกเพศทุกวัย ในวัยเด็ก เด็กทุกคนนั้นต้องการเพื่อนเล่น เพื่อนเรียน และเพื่อนร่วมกิจกรรม เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องการเพื่อนร่วมงาน เพื่อนคู่คิด เด็กโดยทั่วไปจะได้รับการเตรียมความพร้อมทักษะด้านต่างๆ และเรียนรู้ทักษะทางสังคมจากการฟัง การสังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวทุกวัน แต่นักเรียนออทิสติกไม่สามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้ อาจเนื่องจากธรรมชาติของนักเรียนออทิสติกเหมือนมีกำแพงแก้วมากระหว่างเด็กกับสังคมรอบข้าง (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545) การพัฒนาทักษะทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนออทิสติกออกจากโลกของตนเอง และเข้ามาอยู่ร่วมกับคนอื่น สร้างความคุ้นเคยและร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และจะสามารถพัฒนาตนเองให้ใกล้เคียงหรือเทียบเท่าเด็กปกติได้

เด็กวัยมัธยมศึกษาหรือเด็กวัยรุ่น เป็นวัยที่ต้องการที่จะอิสระหาความท้าทายให้กับชีวิต เริ่มที่จะเรียนรู้โลกกว้างด้วยตัวของพวกเขาเอง แต่ในขณะเดียวกันเด็กวัยนี้ต้องการเพื่อน การยอมรับจากสังคมรอบข้าง ดังนั้นเด็กจึงใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อน เพื่อนที่เขาเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ รู้จักให้และรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อนร่วมวัยเป็นตัวแทนทางสังคมที่สำคัญ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ จากเพื่อนและจะมีสังคมพิเศษเฉพาะกลุ่ม การทำกิจกรรมต่างๆ มักจะแบ่งตามเพศ เพื่อนเป็นผู้ที่ให้แรงเสริมขณะเดียวกันจะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมให้คำติชม เพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทศนคติ และค่านิยมของเด็กวัยนี้ ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงสำคัญมาก นอกจากนี้การมีเพื่อนสนิทก็สำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกันนี้ได้จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ การใช้สังคมจะช่วยให้อุทราบายว่าใครเป็นคนที่เพื่อนรักหรือชอบมาก และใครบ้างที่เพื่อนไม่ชอบ เด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มักจะมีปัญหาด้านความประพฤติ ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข

สำหรับเด็กวัยรุ่นออทิสติก หรือที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้น นั้น ก็มีความต้องการเฉกเช่นเดียวกับเด็กปกติวัยเดียวกันนี้ แต่เนื่องจากภาวะบกพร่องที่เป็นปัญหาของเด็กอันเนื่องมาจากการขาดทักษะทางสังคมจึงเป็นผลให้เด็กมักถูกแยกจากสังคม ไม่มีสังคมกลุ่มเพื่อนตามวัย ไม่มีเพื่อนสนิท และไม่สามารถรวมกลุ่มหรือสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้

การแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็กออทิสติกเพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เหมือนเด็กปกติ จะได้ผลดีมากขึ้นถ้ากระทำได้ตั้งแต่เริ่มแรกด้วยทักษะทางสังคมที่เหมาะสมตามอายุ และต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากสภาพการขาดทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกที่มีระดับความรุนแรงแตกต่างกันในแต่ละคน แนวทางการสอน/ การฝึก/ การพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนจึงแตกต่างกัน วิธีการพัฒนาทักษะทางสังคมให้นักเรียนออทิสติกอาจใช้หลายๆวิธี เช่น การเล่นเป็นกลุ่มร่วมกับนักเรียนปกติและเด็กในวัยเดียวกัน การใช้เรื่องราวทางสังคม (Social Stories) การใช้บทสนทนาโดยตัวการ์ตูน (Comic Script Conversation) การบอกบทความคิด (Cognitive Script) การฝึกปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น การแสดงบทบาทสมมุติ การให้รางวัล การนำเสนอตัวแบบโดยใช้วีดิโอ (Video Modeling) บัตรพลัง (Power Card) เกม (Game) การสอนทักษะทางสังคมโดยตรง และการกระตุ้นเตือน เป็นต้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2546) ด้วยหลักการนำพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กมาวิเคราะห์เป็นขั้นตอนย่อยๆ แล้ววางแผนช่วยเหลือโดยพ่อแม่หรือบุคคลใกล้ชิด (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545) ให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและเป็นจริงในสถานการณ์ต่างๆ สอนให้ชัดเจนเพื่อให้เด็กจะสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้ว่าควรปฏิบัติตัวอย่างไรในสถานการณ์ต่างๆ และเสริมแรงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบจะทำให้ได้ประสิทธิผลที่ดี

เรื่องราวทางสังคม (Social Story) เป็นที่รู้จักในชื่อการบอกบททางสังคม (Social Scripts) พัฒนาขึ้นโดย Carol Gray ในปี 1991 เพื่อช่วยให้นักเรียนออทิสติกเข้าใจกฎกติกาของการเล่นเกม และได้มีการพัฒนาเพิ่มเติมในการเข้าใจกฎกติกาทางสังคม วัฒนธรรม และการเข้าใจทฤษฎีเกี่ยวกับจิตใจ (Theory of Mind) ซึ่งเป็นความสามารถในการเข้าใจมุมมองของบุคคลอื่น วิธีการใช้เรื่องราวทางสังคม คือ ใช้การอ่านประโยค 4 ชนิดเพื่ออธิบายข้อมูลที่สำคัญทางสังคมว่า เกิดอะไรขึ้น และทำไม (Gray, 2000) ช่วยสนับสนุนให้นักเรียนออทิสติกเกิดการเรียนรู้เรื่องราว เข้าใจและสามารถมองเห็นภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดประสบการณ์รับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่น และเกิดการตอบสนองที่ดีของนักเรียนออทิสติก ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กให้เรียนรู้เรื่องราวก่อนที่จะเผชิญกับสถานการณ์จริง เหมาะกับนักเรียนออทิสติกระดับรุนแรงปานกลางถึงรุนแรงน้อย ทำให้เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสม และลดพฤติกรรมก้าวร้าวตามที่กำหนดไว้ (Swaggart et al., 1995; Norris & Dattilo, 1999; พัชร จิวพัฒนกุล, 2549)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกโดยใช้เรื่องราวทางสังคม เพื่อให้นักเรียนออทิสติกเกิดการเรียนรู้เรื่องราวและเหตุการณ์ทางสังคมก่อนเกิดการรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่นตามประสบการณ์ เกิดการตอบสนองที่ดี เป็นการเตรียมการมีส่วนร่วมและลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกก่อนจะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม และเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกให้สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างคงทน และใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างอิสระต่อไป

2. คำถามการวิจัย

2.1 ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นอย่างไร

2.2 เรื่องราวทางสังคม สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาได้หรือไม่

3. วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

3.1 ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

3.2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

3.3 ผลการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม 2551

4.1.2 การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม ถึงเมษายน 2552

4.1.3 การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงกันยายน 2552

4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

4.2.1 ผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 1 เป็นครูผู้สอนนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2551 จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสำรวจข้อมูลนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่นที่ส่งไปทั้งสิ้น 366 โรงเรียน

4.2.2 กลุ่มเป้าหมายในระยะที่ 2 เป็นครูผู้สอนนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมในจังหวัดขอนแก่นสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาเอกชน และมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551 ซึ่งสอนนักเรียนออทิสติกอย่างน้อย 3 ปี รวมจำนวน 5 คน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเรื่องราวทางสังคม จำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียนออทิสติก จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน กลุ่มเป้าหมายนี้ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการเขียนเรื่องราวทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก

4.2.3 นักเรียนเป้าหมายในระยะที่ 3 เป็นนักเรียนออทิสติกที่มีปัญหาทักษะทางสังคม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (High Function) มีภาษาพูด สามารถอ่านหนังสือได้ สามารถ

เรียนร่วมกับเพื่อนได้ตามเกณฑ์อายุ ผู้ปกครองยินยอมให้เป็นกลุ่มเป้าหมายเป็นลายลักษณ์อักษร ครูผู้สอนให้ความร่วมมือ และได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกโดยใช้เรื่องราวทางสังคม โดยศึกษาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา ศึกษาการพัฒนาเรื่องราวทางสังคม และศึกษาผลการใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับมัธยมศึกษา

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพื้นฐานกับบุคคลอื่น โดยมีความสามารถในการทักษะสังคมพื้นฐาน 3 ด้าน คือ

5.1.1 การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถในการรอคอย การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อตกลง การแสดงออกทางอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม วัดโดยใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

5.1.2 การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ การสื่อสารทางภาษาหรือทางสัญลักษณ์ การเชื่อมโยงเหตุและผล การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น การรับรู้ทางสังคม วัดโดยใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

5.1.3 การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น หมายถึง ความสามารถในการแบ่งปัน การทำตามคำแนะนำ วัดโดยใช้แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

5.2 เรื่องราวทางสังคม หมายถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์บางอย่างที่ถูกเขียนขึ้นเป็นเรื่องราว เพื่อสอนทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนออทิสติก อาจจะมีภาพประกอบด้วยหรือไม่ก็ได้ โดยผู้เขียนจะเขียนแทนตัวเด็กในสถานการณ์ที่ต้องสอนทักษะทางสังคม

5.3 การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้เรื่องราวทางสังคม หมายถึง กระบวนการจัดกระทำเพื่อช่วยในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก โดยการฝึกทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ให้มีความสามารถในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยการดำเนินการ 3 ระยะ คือ การสำรวจทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม และผลการใช้เรื่องราวทางสังคมในการพัฒนาทักษะทางสังคม

5.3.1 การสำรวจทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา หมายถึง การค้นหาทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาของนักเรียนออทิสติกระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสำรวจทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบ 2 ตัวเลือก คือ แสดงพฤติกรรมและไม่แสดงพฤติกรรม มีเนื้อหาครอบคลุมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น รวมจำนวน 67 ข้อ

5.3.2 การพัฒนาเรื่องราวทางสังคม หมายถึง การพัฒนาโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของครูผู้สอนนักเรียนออทิสติก ผู้ปกครองนักเรียนออทิสติก ในการเขียนเรื่องราวทางสังคม โดยการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนออทิสติกที่พบเห็นจากประสบการณ์และจากการสำรวจ นำมากำหนดสถานการณ์ในการสร้างเรื่องราวทางสังคม และเขียนเรื่องราวทางสังคมในมุมมองของนักเรียนออทิสติก ตลอดจนการประเมิน การปรับปรุง และแก้ไขความเหมาะสมของเรื่องราวทางสังคม

5.3.3 ผลการใช้เรื่องราวทางสังคม หมายถึง การอ่านและสอนเรื่องราวทางสังคมให้นักเรียน ออทิสติกตามรูปแบบในการเรียนรู้แต่ละบุคคล ความสามารถในการอ่าน ช่วงความสนใจและความสนใจของ นักเรียนออทิสติก โดยอ่านเรื่องราวทางสังคมทีละเรื่อง อ่านวันละ 3 ครั้ง ผู้ปกครองอ่าน 1 ครั้ง ตอนเช้าก่อนมา โรงเรียน ครูประจำวิชาอ่าน 1 ครั้ง ช่วงเวลาพักระหว่างคาบ และผู้วิจัยอ่าน 1 ครั้ง ก่อนเข้าเรียนในวิชาที่ทำการ สังเกต บรรยากาศในการอ่านนักเรียนออทิสติกนั่งฟังในมุมที่สงบและบรรยากาศเป็นกันเอง อ่านได้หลายรอบ เพื่อทบทวนเรื่อง และอาจมีการถามนักเรียนหากในเรื่องราวมีการให้เดิมประโยค ทบทวน หรือแก้ไขเรื่องราว ให้มีความเหมาะสม อ่านอย่างน้อย 2 สัปดาห์

5.4 การวัดและการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก หมายถึง การสังเกตการปฏิบัติตน ทางทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกและบันทึกพฤติกรรมเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ก่อนการจัดกระทำ (พื้นฐาน) ระยะที่ 2 การจัดกระทำ และระยะที่ 3 หยุดการจัดกระทำ แล้วนำมาประมวลสรุปผล โดยหาค่าเฉลี่ย ของจำนวนครั้งการเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย แสดงข้อมูลด้วยตารางและกราฟและใช้วิธีวิเคราะห์ทางสายตา

5.5 โรงเรียนเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารการปกครองส่วนจังหวัด มหาวิทยาลัย และสำนักงานการศึกษาส่วนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการ พิเศษประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทให้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติโดยคำนึงถึงความสามารถและความ แตกต่างระหว่างบุคคล

5.6 นักเรียนออทิสติก หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นออทิสซึมที่มี ความสามารถสูง สามารถอ่านหนังสือได้ เรียนร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนทั่วไปตามเกณฑ์อายุ และกำลังศึกษาอยู่ใน โรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2551 ผู้ปกครองยินยอมให้เป็นนักเรียน เป้าหมาย ครูผู้สอนให้ความร่วมมือ และได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษา

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนออทิสติกและการจัดการศึกษา แก่นักเรียนออทิสติกในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

6.1 ได้เรื่องราวทางสังคมสำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับมัธยมศึกษา และสามารถเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำเรื่องราวทางสังคมไปประยุกต์กับ นักเรียนออทิสติกที่อยู่ในความดูแลได้

6.2 นักเรียนออทิสติกสามารถเรียนร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนปกติได้อันเนื่องมาจากการได้รับการพัฒนา ทักษะทางสังคม นักเรียนปกติมีความตระหนักและมีมุมมองเกี่ยวกับเพื่อนที่เป็นออทิสติก เข้าใจถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ความหลากหลายเพื่อการปรับตัวสู่การดำเนินชีวิตในสังคมอนาคต

6.3 ครู ผู้ปกครอง มีความรู้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหา สามารถจัดการกับปัญหา เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่างครูและผู้ปกครอง ขยายสู่ส่วนอื่นของสังคม ผู้การเป็นสังคมที่เข้มแข็ง เอื้ออาทร และมีความสุข

